

MARIBORSKI

Cena 1 Din

VEČERNIK

„JUTRA“

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Telefon uredništva 2440, uprave 2450
Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 18. uri / Volja mesečno prejemnik
v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglas po ceniku / Oglase
sprejema tudi oglasni oddelček „Jutra“ v Ljubljani / Poštni število račun št. 11400

Svetovna ofenziva fašističnega duha

KAOS NA PRELOMU DVEH DUHOVNIH OBDOBIJ ČLOVEŠTVA.

Sodobniki, ki preživljajo neposredno razvoje, revolucije in profirevolucije duhovnih tokov, oblikujočih vse človeško javno udejstvovanje, zlasti po čisto-politično, socialno, gospodarsko in kulturno, navadno nikoli ne morejo biti do celga objektivni sodniki, in to iz preproste razloga, ker so interesno sodelujoči v njej bodisi pri tistem, kar se ruši, bodisi pri tistem, kar se gradi. Tako je tudi z nami, ki živimo v dobi, ki ustvarja docela nove temelje in oblike vsega javnega življenja. Šele znanjci, ki bodo gledali na sedanje obdobje zgodovine tako, kakor gledamo n. pr. mi na velik prelom, ki je iz francoske revolucije oblikoval Evropo devetnajstega stoletja, torej čisto neprizadeto, bodo lahko vrednotili vrednote sedanjih gibanj, izločili iz kaosa dobro in slabo in dali vsakemu pripadajoče mesto. Kljub temu pa, da nam manjka distanca objektivnosti, neprizadetosti, moremo vendarle ugotoviti eno: iz sedanje-ka kaosa se išče pot v novi red in se bo našla, neglede na to, če in komu bo ustrezno. Veliki preobrati se ne ozirajo niti na posamezne narode in države, kaj še na posamezne razrede, skupine in posameznike!

Kakor je v obdobju preloma med osemnajstim in devetnajstim stoletjem umiral feudalizem pod mečem liberalizma in iz njega izviračega materializma ter nezbrzanega individualizma, tako se vsaj zdaj, umira sedaj, v našem obdobju preloma med duhom zašlega devetnajstega in duhom prihajajočega viška dvajsetega stoletja stari liberalizem. Boj sta mu napovedali dve gibanji, ki sta si v marsičem slični: komunizem in fašizem, ki se deli na fašizem italijanskega izvora in narodni socializem nemškega izvora. In če si zastavimo vprašanje, zakaj sta ti dve gibanji tako strahovito nasprotni in sovražni demokraciji, najvišjemu cilju in ponosu liberalizma, moramo priti do edino psihološkega odgovora s tem: zato, ker v demokraciji nikoli ne bi bilo mogoče reforme, ki jih zahtevata! Kakor so v mednarodni politiki problemi, ki se ne dajo rešiti brez vojne, vsaj po dosedanjih izkušnjah in veljavni praksi ne, tako so tudi v notranji politiki držav reforme, ki so nemogoče brez diktature. Danes gre za izhod iz strašnega kaosa sedanosti in sistem, ki ga je ustvarila usmerjenost dejansko šele l. 1914. zaključena devetnajstega stoletja, se ruši, drobi v zmedo, nesposobno znova ustvariti red; in vsi vemo in slutimo, da nas mora ta izhod pripeljati v nekaj čisto novega. Prve reforme, ki se nam zde silno radikalne, dasi so šele prvi koraki tistega, kar bo sledilo, se že pojavljajo, in iz njih bi se dala zaslutiti smer bodočega, še brezobzirnejšega razvoja.

Kakor rečeno, imamo na skrajni periferiji revolucijskih poskusov preloma kaosa dve gibanji, komunistično in fa-

šistično. Starejše je prvo in bil je čas, ko je imelo veliko upanja, da se bo razlilo kakor povodenj preko sveta, toda zadnja leta so pokazala, da je bilo izven Rusije potisnjeno povsod drugod iz ofenzive v defenzivo. Danes je premagana stvar, kajti v Evropi in svetu ne gre nič več za vprašanje: »demokracija, ali komunizem ali fašizem?« marveč samo še za vprašanje: »Demokracija ali fašizem?« Če pa pogledamo po bojišču, kjer se bojuje demokracija in fašizem za absolutno oblast, vidimo na žalost, da je demokracija že skoraj povsod v defenzivi, pri kateri se mora čisto posluževati nedemokratskega orožja in izgubljati s tem svojo čistost. Ozirimo se samo po zahodni Evropi, ki velja sedaj za steber demokracije! Kako je v Franciji in Angliji ter v manjših državah? Pod sedanjo demokratsko plastjo raste tudi tam prav povsod fašistična miselnost, na kateri se gradi organizirani fašizem. V Angliji, tej klasični deželi ustavnosti in parlamentarizma ter na teh dveh zgrajene demokracije, zbira bivši socialistični poslanec Mosley mlade fašiste in lord Rothermere, največji angleški časniški magnat, mu ponuja svojo roko. Danes ne pomeni angleški fašizem še ničesar, toda njegove vrste se množe vsak dan, rastejo v tisoče, stotisoče in kdo ve, če ne bodo jutri faktor, s katerim bosta morala računati Anglija in svet kot z danim dejstvom?

In kako je v Franciji? Sami socialistični desidenti, takozvani neosocialisti, so izjavili na zadnjem kongresu, da je treba marksizem pomladiti z elementi fašizma! Cela vrsta francoskih dnevnikov kliče vsak dan znova po fašizmu oziroma narodnem socializmu, ki je njega radikalnejši del. Zadnjič je v Parizu demonstriralo zaradi afere Stavisky proti vladi 5000 fašističnih akademikov. Tudi v Franciji, najbolj demokratski, vstaja pošast fašizma in poznalci razmer trdijo, da bo vsak dan nevarnejša. Na Irskem so vzbudile modre srajce O'Duffyja pozornost vsega sveta, v Belgiji manifestirajo in demonstrirajo srajčniki že po vseh mestih, na Holandskem, Španskem in zlasti Portugalskem se fašizem naglo krepi. Pa tudi v Škandinaviji se je oglasil — nihče manjši kakor veliki pisatelj Knud Hamsun za uvedbo narodnega socializma! Nič drugače ni drugod po svetu, saj pravi celo kitajski maršal Čang Hsiljang, da more rešiti Kitajsko popolnega poloma samo — fašizem! Po vsem tem se zdi, da je sedaj fašizem bolj v ofenzivi proti demokraciji, kakor je bil tik po koncu svetovne vojne komunizem. Ali bo zmagal, in kar je še važnejše, ali bo on tisti, ki bo našel pot iz kaosa v tisto, kar svet išče, je pa seveda drugo vprašanje, kateremu bo treba posvečati v bodoče več pažnje, kakor doslej!

Nemški odgovor na povabilo v Ženevo

NEMŠKA VLADA ODKLONILA POVABILO Z NAČELNEGA STALIŠČA.

ŽENEVA, 18. januarja. Sinoči je prišel semkaj odgovor nemške državne vlade na vabilo sveta Društva narodov, da bi tudi Nemčija po svojih delegatih prisostvovala posvetovanjem o pripravah na plebiscit v Posarju. Odgovor je izročil tajništvo Društva narodov nemški konzul v Ženevi. Odgovor nemškega državnega zunanjega ministrstva se

glasil: »Gospod generalni tajnik! Potrjujem prejem Vašega vabila z dne 15. t. m. in Vam hvaležno sporočam, da nemška državna vlada kljub upoštevanju vidikov, ki so bili merodajni za svet Društva narodov na njegovi seji dne 15. t. m., z obžalovanjem z načelnega stališča ne more prisostvovati posvetovanjem o 26. točki dnevnega reda zasedanja.«

Italija edina Dollfussova opora

ITALIJANSKI ZUNANJI PODTAJNIK FULVIO SUVICH PRIŠEL NA DUNAJ REŠEVAT DOLLFUSSOV REŽIM. NARODNI SOCIALISTI SO GA POZDRAVILI S PETARDAMI IN DE MONSTRACIJAMI PROTI VLADI.

DUNAJ, 18. jan. Po včerajšnjih jutrnjih vesteh iz Rima, je državni podtajnik v italijanskem zunanjem ministertvu Suvich odpotoval na Dunaj, da uradno obišče zveznega kancelarja dr. Dollfussa. Politični krogi so včeraj naglašali, da je ta obisk za Avstrijo v sedanjem trenutku zelo važen. Ta obisk naj bi bil ponoven dokaz, da Italija nikakor ne namerava prepustiti Avstrije narodno-socialistični propagandi, temveč bo dala vladi dr. Dollfussa še nova jamstva za nedotakljivost avstrijske neodvisnosti. Včerajšnji jutrnji avstrijski tisk piše naravno obširne slavošpeve na naslov Suvichja in naglašajo napram Berlinu trditev, da so vsi računi narodnih socialistov na notranjo revolucijo v Avstriji zgrešeni. Opirajoča se na Rim, bo avstrijska vlada mogla še nadalje vztrajati na svojem položaju in se boriti za svobodno in neodvisno Avstrijo, ki bi jo Berlin rad spremenil v navadno nemško provinco. Suvichov obisk je Dollfussovi vladi res dobrodošel in v pravem trenutku, ker je položaj v Avstriji že tako neprijeten in prepričan med vladnimi strankami in heimwehrovci tako

nevarni, da je nujno potreben prihod italijanskega državnega podtajnika, da nekoliko uredi razmere vsaj v vladnem taboru samem. Diplomatski krogi naglašajo, da se Dollfussova vlada v namenu, da se za vsako ceno obdrži na svojem položaju, popolnoma meče pod oblast Italije, kar pač ne bo našlo posebno ugodnega odmeva v Franciji in Angliji.

DUNAJ, 18. jan. Danes ob 8. zjutraj je prispel na Dunaj zastopnik Mussolinija v zunanjem ministertvu, Fulvio Suvich. Na kolodvoru ga je pričakovala celokupna avstrijska vlada s zveznim kancelarjem dr. Dollfussom na čelu. Ker se je bilo bati velikih izgrediv narodnih socialistov, je policija za prla vse dohode k južnemu kolodvoru v velikem krogu. Kljub temu so vrgli hitlerjevci dve veliki petardi pred kolodvorom, kjer sta odjeknila v trenutku, ko je Suvich stopil v avto, dve močni detonaciji. Narodni socialisti so pred policijskimi kordoni peli Horst Wesselovo pesem in demonstrirali s fašističnim pozdravom. Policija je veliko število demonstrantov pozaprla.

Ozadje dela za balkanski pakt

ČEŠKOSLOVAŠKA ODOBRI LA PODPIS. ALBANIJA OSTANE OB STRANI. BOLGARIJA ZAHTEVA DOSTOP DO EGEJSKEGA MORJA.

RIM, 18. jan. Včerajšnji italijanski listi se obširno bavijo z izjavami, ki jih je podal grški zunanji minister Maximos za časa svojega bivanja v Rimu, Parizu in Londonu. Iz teh izjav se sklepa, da je grška vlada trdno prepričana, da bo balkanski pakt kmalu podpisan in da bo omejen na Jugoslavijo, Romunijo, Grčijo in Turčijo. Češkoslovaška je glede Jugoslavije in Romunije v smislu statuta kot članica male antante, že pristala na balkanski pakt, ki bo nekako dopolnilo pakta male antante, ne da bi posegal v njen sistem. Balkanski sporazum, ki ni nikakor naperjen proti Madžarski, ima namen konsolidirati mir na Balkanu in okrepiti gospodarske, kulturne in pravne odnose med balkanskimi državami.

K balkanskemu paktu ne bo pristopila Albanija zaradi svojega specialnega

mednarodnega položaja in s posebnim ozirom na njene odnose napram Italiji. Kar se tiče Bolgarske, bi se pridružila paktu šele pozneje. Storjeni so bili že mnogi koraki, da tudi Bolgarska podpiše ta pakt. Največja ovira glede sopedpisa Bolgarske je v tem, da Grčija neče izvršiti svojih obljub, ki jih je prevzela z neullsko mirovno pogodbo. Grčija sicer ponuja Bolgarski v Solunu pristo pristanišče pod istimi pogoji, kakor ga je dala Jugoslaviji. To ponudbo pa Bolgarska odklanja in zahteva, da ji da Grčija teritorialni dostop k Egejskemu morju, in sicer v Dedeagaču. Je pa tudi še nekaj drugih spornih vprašanj, ki se še morajo urediti med Sofijo in Atenami. Končno pa Bolgarska tudi ni najbolj naklonjena temu, da se v balkanskem paktu definitivno priznava sedanje teritorialne meje balkanskih držav.

Socialni demokrati se ponujajo Dollfussu

DUNAJ, 18. januarja. Na predloženi proglaš voditelja Heimwehra kneza Starhemberga, v katerem se odreja, da se takoj prekine vsako paktiranje z narodnimi socialisti, sta še v pretekli noči odgovorila bivša voditelja nižjeavstrijskih heimwehrovcev grof Alberti in Kubiček. Naslovila sta na vse heimwehrovske organizacije na Nižje Avstrijskem poziv, da ostanejo zveste do sedanjemu deželnemu vodstvu. Tako je nastal formalni razkol v nižjeavstrijskem Heimwehru in se pričakuje prepoved vseh onih organizacij, ki so se pridružile grofu Albertiju. Zanimivo je omeniti, da ponuja socialno-demokratska »Arbeiter-Zeitung« popolnoma odkrito zvezo kancelarju dr. Dollfussu in se čudi, da sploh hoče so-

delovati s heimwehrovci, dočim bi se avstrijsko delavstvo rado prav odkrito borilo na njegovi strani.

STRAŠNE POSLEDICE POTRESA V INDIJI

WASHINGTON, 18. jan. Angleški letalski častnik Dalton, ki je s svojim letalom preletel potresno ozemlje v Indiji, sodi, da je zahteval potres, kolikor je mogel med poletom ugotoviti, najmanj deset tisoč mrtvih. Neštete naselbine so popolnoma porušene, na cestah pa leže množice človeških in živalskih trupel. V nekem krožju, velikem kakih 200 kvadratnih kilometrov, ni opazil niti enega živega bitja. Na raznih krajih je pridrla voda iz zemeljskih razpoklin, nastalih po potresu in so se ustvarila popolnoma nova jezera.

